

Referat wygłoszony w dniu 23 października 2024 r. na posiedzeniu Komisji Językoznawstwa Oddziału PAN w Krakowie

Dr Katarzyna Jasińska-Różycka

Instytut Języka Polskiego PAN

al. Mickiewicza 31, 31-120 Kraków

e-mail: katarzyna.jasinska@ijp.pan.pl

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9982-0644>

Cyrkulacja wiedzy w średniowiecznej Europie – o łacińskich tekstach dydaktycznych z glosami wernakularnymi

Znajomość łaciny w zachodniej i centralnej Europie dojrzałego średniowiecza była kluczowa dla elit intelektualnych i duchowieństwa, nie dziwi zatem bogactwo tekstów przeznaczonych do nauki tego języka powstałych w owych czasach. Popularnością cieszyły się głównie różnego rodzaju słowniki oraz krótkie utwory dydaktyczne skupiające się na konkretnych zagadnieniach gramatycznych, stylistycznych i semantycznych (np. synonimy łacińskie, wyrazy wieloznaczne, czasowniki defektywne). Teksty te, pisane początkowo wyłącznie po łacinie, z czasem były wzbogacane o dopiski w językach narodowych, dzięki czemu stawały się jeszcze bardziej użyteczne w praktyce nauczania.

W niniejszym referacie chciałabym szerzej omówić jedno z dzieł średniowiecznego gramatyka Jana z Garlandii (ca 1190–1270) – *Cornutus antiquus*. Tekst ten, powszechnie znany i używany w szkołach w późnym średniowieczu, stanowił pomoc dydaktyczną w nauce rzadkich łacińskich wyrazów, szczególnie tych o obcym pochodzeniu. *Cornutus* doczekał się licznych przekazów rękopiśmiennych opatrzonych glosami w różnych językach wernakularnych (m.in. angielskimi, niemieckimi, czeskimi, polskimi). W swoim wystąpieniu zamierzam skupić się na rękopisie dzieła zawierającym polskie słownictwo i, w zestawieniu z

innymi przekazami zawierającymi glosy w językach narodowych, spróbuję wskazać jego unikatowe cechy, które mogą rzucić światło na proces adaptacji tekstu.